

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Теорія літератури

обов'язкова

Освітньо-професійна програма Зарубіжна література та теорія літератури

Спеціальність 035 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники:

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури,
теорії літератури та слов'янської філології **Ольга В'ячеславівна Червінська**

Профайл викладача (-ів) http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286

Контактний тел. 0992546972

E-mail: o.chervinska@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=759>
<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1525>

Консультації четвер 13:00-14:20

1. Анотація дисципліни.

Дисципліна «Теорія літератури» призначена для підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою «Українська мова та література» спеціальності «Філологія (українська мова та література)». Вивчення цієї дисципліни є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх фахівців, оскільки дозволяє оволодіти методологічно аргументованим корпусом різноманітних аспектів теорії літератури, сприяє розумінню суті літератури, її специфіки та функцій. Теорія літератури формує навички компетентного погляду на літературний процес, дає знання методів і прийомів структурного, цілісного та рецептивного аналізу літературних творів різних родів і жанрів. Дисципліна сприяє повноцінній реалізації як літературної, так і мовної складової освітньо-професійної програми.

2. Мета навчальної дисципліни.

Оволодіти методологічно аргументованим корпусом різноманітних аспектів теорії літератури, зрозуміти суть літератури як одного з видів мистецтва, а також її специфіку та функцію. Сформувати навички компетентного погляду на літературний процес, отримати знання методів і прийомів структурного, цілісного та рецептивного аналізу літературних творів різних родів і жанрів, написаних у різноманітних суспільно-історичних умовах.

3. Завдання:

- знати особливості та функції літератури як виду мистецтва;
- розуміти функції теорії літератури та її зв'язок з іншими дисциплінами;
- орієнтуватися в основних етапах та напрямках розвитку літературознавства як науки;
- розуміти ключові поняття, категорії та методи сучасного літературознавства;
- усвідомлювати закономірності розвитку літературного процесу;
- вміти охарактеризувати основні етапи у формуванні теорії літератури як науки;
- розкривати природу художньої літератури як мистецтва слова;
- висвітлювати основні закономірності розвитку літературного процесу;
- аналізувати художній твір з урахуванням досягнень сучасного літературознавства;
- використовувати сучасний понятійний та категоріальний апарат у ході літературознавчого аналізу.

4. Пререквізити. Історія літератури, філософія, історія, культурологія, психологія, текстологія.

5. Результати навчання.

Знання особливостей і функції літератури як виду мистецтва, функцій теорії літератури та її зв'язку з іншими дисциплінами, основних етапів та напрямків розвитку літературознавства як науки, ключових понять, категорій та методів сучасного літературознавства, закономірностей розвитку літературного процесу.

Уміння охарактеризувати основні етапи у формуванні теорії літератури як науки; розкрити природу художньої літератури як мистецтва слова; висвітлити основні закономірності розвитку літературного процесу; аналізувати художній твір з урахуванням досягнень сучасного літературознавства; використовувати сучасний понятійний та категоріальний апарат у ході літературознавчого аналізу.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Заочна	5	2	4	120	30	15			71	4	екзамен

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Сутність науки про літературу. Специфіка літератури як виду мистецтва											
Тема 1. Сутність науки про літературу							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 2. Динаміка розвитку науки про літературу							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 3. Онтологія мистецтва. Специфіка літератури як виду мистецтва							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 4. Зміст і форма як літературознавчі категорії.							9	0,6	0,3		0,1	8

Загальна характеристика елементів змісту та внутрішньої форми твору												
Тема 5. Зовнішня форма твору. Художнє мовлення. Основні системи віршування							9	0,6	0,3		0,1	8
Разом за ЗМ1							45	3	1,5		0,5	40
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Цілісність літературного твору. Літературна генологія. Літературний процес											
Тема 6. Проблеми літературної генології. Епос. Лірика. Драма.							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 7. Специфіка літератури як жанрово-родової системи. Різноманіття концептів жанру в сучасній теорії							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 8. Звукова сфера художньої мови							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 9. Категорія „троп” та її основні літературні різновиди							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 10. Риторичні та стилістичні фігури словесного тексту							9	0,6	0,3		0,1	8

Тема 11. Цілісність літературного твору. Сучасні методи інтерпретації тексту							9	0,6	0,3		0,1	8
Тема 12. Літературний процес як становлення, деформація та зміна стилєвих напрямів							9	0,7	0,2		0,1	8
Тема 13. Автор – читач та їхня присутність у художньому творі. Мистецтво й гра							12	0,7	0,5		2,8	8
Разом за ЗМ 2							75	5	2,5		3,5	64
Усього годин							120	8	4		4	104

3.3. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Літературознавство в контексті наук гуманітарного циклу
2	Основні напрями літературознавства у XX ст.
3	Місце художньої словесності в ряді мистецтв
4	Гармонійна єдність форми й змісту в літературному тексті як умова його художньої цінності
5	Мова й мовлення. Ритмічна природа мовлення як критерій диференціації мовленнєвих типів художнього тексту. Системи віршування
6	Поділ літератури на три роди (історія питання). Інтерпретація

	категорії роду сучасною літературознавчою практикою
7	Різноманіття концептів жанру в сучасній теорії
8	Звукова організація художньої мови
9	Поняття автології та тропу. Естетичне значення тропів. Принципи утворення різноманітних форм літературного тропу
10	Синтаксична сфера художньої мови. Проблема співвідношення тропів і фігур
11	Рецептивна естетика. Реципієнт як об'єкт та суб'єкт сприйняття
12	Літературний процес як внутрішньо закономірний, безперервний, складний, суперечливий літературний розвиток, його зумовленість культурно-історичним життям певної епохи. Основні літературні напрями. Метод. Напрям. Стиль
13	Гра як спосіб буття твору мистецтва

3.4. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Укладання літературознавчого міні-словика
2	Підготовка рефератів і есе до теми
3	Ведення читацьких щоденників (фіксація прочитаних філософських і теоретико-літературних праць)
4	Аналіз 2-3 художніх зразків різної жанрово-родової природи

3.5. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Допоміжні літературознавчі дисципліни: текстологія, палеографія, бібліографія, археографія, архівознавство, історіографія, музеєзнавство, видавнича техніка
2	Антична поетика. Теоретичні погляди та ідеї середніх віків та Відродження. Літературознавчі концепти XVII-XVIII ст. Наукові школи XIX ст.: міфологічна, біографічна, філологічна, культурно-

	історична, компаративістична, еволюційна, психологічна, духовно-історична. Наукова концепція О. Потебні
3	Форми та природа людського пізнання: міф, релігія, філософія, мистецтво, наука. Онтологічний сенс художньої творчості
4	Сюжетно-композиційний рівень. Типологія сюжетів, транзитивні сюжети та образи. Сюжет, фабула, композиція, архітектоніка (сутність термінів). Просторово-часовий рівень. Поняття хронотопу (М. Бахтін). Рівень системи образів
5	Різні тлумачення терміна „вірш”. Поняття прози. Ритмічна природа прози
6	Поділ літератури на три роди за концептом мімезису в „Поетиці” Аристотеля. Естетично-гномологічні позиції Фоми Аквінського („Сума теології”), Н. Буало („Поетичне мистецтво”), Г. Е. Лессінга („Лаокоон, або Межі живопису й поезії”). Філософське обґрунтування „тріади” у Г. Гегеля як критерій справедливості гномологічного концепту Аристотеля
7	Жанр як „пам’ять мистецтва” (М.Бахтін). Жанрова „спіраль” (Н.Копистянська). „Жанровий метаморфізм” (О.Червінська).
8	Фоніка. Класифікація рим. Строфіка. Поняття строфи. Види строф. Тверді строфічні форми
9	Значення античної риторики для виокремлення та систематизації різновидів тропової модифікації словесного тексту
10	Фігура як елемент риторики в художньому мовленні
11	Основні форми та тенденції „спілкування” з художнім текстом. Герменевтика. Структуралізм. Рецептивна естетика
12	Традиції і новаторство. Національна специфіка літератури. Міжнародні літературні зв’язки. Постійна взаємодія літератур, літературні впливи, запозичення, аналогії і типологічні збіги
13	Гра в естетичній системі І.Канта. Шіллер про красу як об’єкт ігрової сполуки. Гра як явище культури в тлумаченні Й.Гейзінги

4. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5. Засоби оцінювання

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Форми поточного контролю – усна та письмова (тестування, реферат) відповідь студента.

Форми підсумкового контролю – екзамен.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Арістотель. Поетика : [трактат] / пер. з старогрец. Б. Тена ; передм. та примітки Й. Кобова. Харків : Фоліо, 2018. 153 с.
2. Білоус П. В. Теорія літератури : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2013. 325 с.
3. Галич О. А. Теорія літератури : підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / наук. ред. О. А. Галич. Вид. 4-те, стер. Київ : Либідь, 2008. 488 с.
4. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми : ст. та есеї. Київ : Грані-Т, 2013. 546 с.
5. Дерида Ж. Письмо та відмінність. Харків: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2004.
6. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки. Тернопіль: Мандрівець, 2007.
7. Іванишин В. П. Теорія літератури : курс лекцій : навч.-метод. посіб. Дрогобич, 2010. 471 с.
8. Ільницький М. М., Будний В. В. Порівняльне літературознавство : навчальний посібник : у 2 ч. Львів, 2007.
9. Крістева Ю. Самі собі чужі / Пер. з фр. Зої Борисюк. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 264 с.
10. Кшевецький В. С. Порівняльне літературознавство : навч.-метод. посіб. Кшевецький ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2012. 139 с.
11. Бахтін М. М.: зб. наук. праць / ред. Ю. Г. Медюк. 2.вид., стереотип. Київ : Гнозис, 1999. 216 с.
12. Мітосек З. Теорії літературних досліджень / пер. В. Гуменюк. Сімферополь : Таврія, 2005. 408 с.
13. Наливайко Д. Компаративістика й історія літератури. Харків : Акта, 2007. 426 с.
14. Папуша І. *Modus ponens*. Нариси з наратології. Тернопіль : Крок, 2013. 257 с.
- Платон. Бенкет / пер. з давньогрец. і комент. Уляна Головач ; вступ. ст. Джованні Реале ; наук. ред. Р. Паранько. Вид. 2-ге, випр. Львів : 2018. 213 с.
15. Червінська О. В. *Аргументи форми : монографія* / О. В. Червінська. Чернівці : Рута, 2015. 383 с.

7.2. Допоміжна

1. Гегель Г. В. Ф. Феноменологія духу / пер. П. Таращук; ред. пер. К. Ю. Кушаков. Київ, 2004. 548 с.
2. Дільтей В. Історія молодого Гегеля. / пер. О. Литвиненко ; наук. ред., збірка та уточ. перекл., вступ. ст., прим. Ю. Кушаков. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства : [святкова промова на спільному засіданні академії 25 квітня 1910 року]. Київ, 2008. 306 с.
3. Дмитренко М. К. Олександр Потебня як фольклорист : монографія / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, Від. фольклористики. Київ, 2012. 535 с.
4. Микитюк В. І. Педагогічні концепти Івана Франка (теорія та методика навчання літератури) : *монографія*; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Каф. укр. літ. ім. Михайла Возняка, Ін-т Івана Франка НАН України. Львів, 2017. 407 с.
5. Платон. Апологія Сократа . Діалоги / пер. з давньогрец. Й. Кобіва, Ю. Мушака ; прим. та покажч. імен Й. Кобів. Харків, 2017. 407 с.
6. Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика: американські та британські студії : матеріали I Міжнар. симп., 17-19 квіт. 2013 р. : у 2 т. / за заг. ред.

- А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак; Нац. авіац. ун-т, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Від. преси, освіти та культури Посольства США в Україні. Київ, 2013. 258 с.
7. Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика: американські та британські студії : матеріали І Міжнар. симп., 17-19 квіт. 2013 р. : у 2 т. / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак; Нац. авіац. ун-т, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Від. преси, освіти та культури Посольства США в Україні. Київ, 2013. 223 с.
8. Теорія літератури: концепції, інтерпретації : наук. зб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології, Каф. теорії л-ри, компаративістики і літ. творчості / ред. кол.: Л. В. Грицик (голова) та ін. ; ред.-упоряд. Гнатюк М. М. Київ, 2012. 308 с.
9. Українська версифікація: питання історії та теорії : зб. пр. Всеукр. наук. конф., присвяч. ювілеєві д-ра філол. наук, проф. Наталії Василівни Костенко / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича / упоряд. Б. І. Бунчук, Р. В. Пазюк. Чернівці, 2017. 254 с.
10. Франчук В. Ю. Олександр Опанасович Потебня. Сторінки життя і наукової діяльності / Нац. акад. наук України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ, 2012. 375 с.
11. Фройд З. Історії хвороб. Дора. Шребер. Чоловік-щур / пер. з нім. Р. Осадчука. Київ, 2019. 341 с.
12. Фройд З. Тотем і табу / пер. з нім. та передм. В. Б. Чайковського. Харків, 2019. 265 с.
13. Червінська О. В. Психологічні аспекти актуальної рецепції тексту : теоретико-методологічний погляд на сучасну практику словесної культури. Чернівці, 2009. 284 с.
14. Шевельов Ю. Вибрані праці : у 2 кн. Київ, 2008. 1152 с.
15. Юнг К. Г. AION. Нариси щодо символіки самості / з нім. пер. Катерина Котюк; наук. ред. укр. вид. Олег Фешовець. 2-ге вид. Львів, 2019. 431 с.

8. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. <http://chtyvo.org.ua>
3. www.ae-lib.org.ua
4. www.academia.edu
5. <http://diasporiana.org.ua>
6. <http://poetyka.uazone.net/translate.html>
7. <http://www.ukrcenter.com>
8. <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/publikatsii>